

Imatges del poder a la Barcelona del set-cents

Relacions i influències
en el context mediterrani

Laura García Sánchez
Anna Vallugera Fuster (eds.)

UNIVERSITAT DE
BARCELONA

Edicions

SUMARI

Pròleg, per Rosa Maria Subirana Rebull i Joan Ramon Triadó	9
<i>La restauració arquitectònica i les especificitats en la seva aplicació a l'arquitectura civil setcentista barcelonina</i>	
Elisenda Rosàs Tosas	13
<i>Restauració d'un tremp i un fresc del segle XVIII. Palau Savassona i Palau Palmerola</i>	
Cristina Martí Robledo	27
<i>Comitent i artista: el bisbe Gabino de Valladares i el Vigatà en la decoració pictòrica del Palau Episcopal</i>	
Rosa Maria Subirana Rebull	39
<i>L'obra del Vigatà al Museu Nacional d'Art de Catalunya</i>	
Joan Yeguas	69
<i>El uso de la alegoría en el programa pictórico de la Casa Lonja de Barcelona: la Iconología de Cesare Ripa como fuente artística y documental</i>	
Laura García Sánchez	87
<i>La Casa-Palau Sessa</i>	
Anna Trepac Céspedes	103
<i>Josep Bernat Flaugier y el conjunto pictórico de la iglesia de San Severo y San Carlos Borromeo: estado de la cuestión y nuevas aportaciones</i>	
Maria del Mar Rovira i Marquès	121
<i>L'immagine del potere nell' architettura effimera. La festa del 1791 per il ritorno delle maestà a Napoli</i>	
Danila Jacazzi	137
<i>Decorazione pittorica a Palermo al tempo dei Borbone</i>	
Mariny Guttilla	155

PRÒLEG

El projecte de recerca «ACPA - Arquitectura y Ciudad: Programas artísticos en Barcelona (1714-1808). Relaciones e influencias en el ámbito mediterráneo», sota la nostra direcció com a investigadors principals, ha estat finançat en els darrers anys pel Ministeri, HAR2015-70030-P (MINECO/FEDER, UE).

Com a objectiu principal, tot l'equip s'ha bolcat en l'aportació d'estudis científics vinculats a un patrimoni que no ha estat prou valorat en les seves especificitats històriques, culturals i artístiques i que, en alguns casos, es troba permanentment en risc, sotmès a destruccions, modificacions i restauracions poc sensibles. Així mateix, hem volgut contextualitzar tots aquests béns patrimonials de Barcelona amb l'evolució de produccions coetànies de l'àrea mediterrània, especialment de Roma, Nàpols i Palerm, ciutats a les quals ens uneixen forts lligams historicoartístics.

Gràcies a l'extrapolació i comparació de les conclusions que hem obtingut fins ara, hem anat promovent l'intercanvi d'experiències i resultats a través de la transferència de coneixements en diferents trobades de caràcter científic. Partint de les bases establertes en etapes anteriors, en què vam generar un exhaustiu estat de la qüestió global sobre el tema que ens ocupa, anem avançant en la creació d'un corpus capaç de presentar la particularitat específica de cada un dels edificis i programes artístics que són objecte de la nostra recerca, com també progressem en la constatació de models tipològics i visuals, juntament amb les influències i els contactes de l'àrea cultural mediterrània confrontada.

Centrant-nos en l'àmbit barceloní, el desenvolupament de l'economia catalana en el darrer terç del set-cents va propulsar una important transformació social i cultural en els sectors més actius, representatius i poderosos del moment. És a dir, va generar una etapa de benestar econòmic que va beneficiar l'activitat constructiva, el desenvolupament de la producció artística i la seva vinculació als nous corrents estilístics europeus. Es van generar tot un seguit de remodelacions i decoracions que van transformar les estances privades i/o

públiques, les mateixes que estudiem en palaus i cases grans de l'aristocràcia, l'alta burgesia i les jerarquies eclesiàstiques.

D'entre les activitats d'intercanvi de coneixements que l'equip ha dut a terme, volem destacar-ne dues: els simposis internacionals «Imatges del poder a la Barcelona del set-cents. Relacions i influències en el context mediterrani» i «Arquitectura obliqua i pintura decorativa del segle XVIII al Mediterrani occidental», celebrats a Barcelona els dies 28 i 29 d'abril de 2015, i a Palerm del 30 de novembre al 2 de desembre de 2017. Actualment estem treballant en els resultats de tots els debats generats de cara a fer-los públics. Molts estan encara en procés d'elaboració. Així, en els capítols del llibre que ara presentem es configuren les primeres aportacions, les quals mostren el caràcter interdisciplinari dels components de l'equip.

Elisenda Rosàs, arquitecta de professió i especialitzada en la restauració d'edificis antics, disserta sobre la restauració arquitectònica i les seves especificitats. D'altra banda, i tenint en compte que la major part de les pintures murals que ens ocupen foren realitzades al tremp i, excepcionalment, al fresc, la restauradora Cristina Martí detalla el procés que ella mateixa va dur a terme en cada un d'aquests procediments en dues de les cases grans que estem estudiant: la dels Despujol, més coneguda per casa dels Palmerola o del comte de Fonollar, i l'actual seu de l'Ateneu Barcelonès ubicada a la casa del baró de Savassona.

Una magnífica contribució sobre l'arquitectura efímera napolitana ens l'ofereix Danila Jacazzi, professora a la facultat d'arquitectura de la Universitat degli Studi della Campania Luigi Vanvitelli, a Aversa, en la qual analitza les imatges del poder reial en l'àmbit napolità del 1791. Un altre exemple italià vinculat al poder de la reialesa, en aquest cas pictòric, ens el presenta Mariny Guttilla, professora a la Universitat degli Studi di Palermo, que explicita les decoracions palermitanes a l'etapa borbònica.

En relació amb la producció de les pintures murals de Francesc Pla elVigatà, un dels artífexs més interessants del divuit català, Joan Yeguas, conservador del Museu Nacional d'Art de Catalunya (MNAC), ens ofereix una visió de conjunt, mentre que Rosa Maria Subirana Rebull, professora de la Universitat de Barcelona, analitza una de les intervencions més rellevants d'aquest pintor en el programa decoratiu del Palau Episcopal de Barcelona.

Tres aportacions més vinculades a la Universitat de Barcelona fan referència a les pintures d'un palau institucional, la Llotja de Barcelona, basades en les fonts artístiques de Cesare Ripa segons l'anàlisi de la professora Laura García Sánchez. Anna Trepà s'ocupa de la decoració d'una casa representativa de la noblesa, els ducs de Sessa, que el 1799 fou adquirida i reformada per un mem-

bre de l'alta burgesia, el banquer Joan de Larrard, que a finals del vuit-cents la cedí en lloguer als escolapis i actualment resta tancada i té una destinació incerta. Finalment, Maria del Mar Rovira tracta la figura de Josep Bernat Flaugier i el conjunt pictòric de l'església de Sant Sever i Sant Carles Borromeu, l'únic testimoni conservat del llarg i atrafegat periple de la comunitat dels paüls a la ciutat.

Estem treballant les noves indagacions dels components del grup de recerca ACPA, així com el contingut de l'edició, que està en procés d'elaboració a càrrec de la Università degli Studi di Palermo, la seu que va acollir els nostres darrers debats. Així mateix, tenim en tràmit una ampliació del projecte sol·licitat al Ministeri. Encara resta molta feina per fer.

En acabar, volem rendir un emotiu i molt sentit homenatge a un membre del nostre equip que va morir el passat mes d'agost, el professor de la Universitat de Màlaga Juan María Montijano García. Ha deixat orfes un nombre considerable d'alumnes i de companys. Una personalitat erudita, noble i generosa que trobarem molt a faltar. Va ser tot un luxe compartir amb ell experiències i coneixements. És per aquest motiu que volem dedicar-li el llibre que ara presentem com a prova que perviurà sempre entre nosaltres.

ROSA MARIA SUBIRANA REBULL
JOAN RAMON TRIADÓ